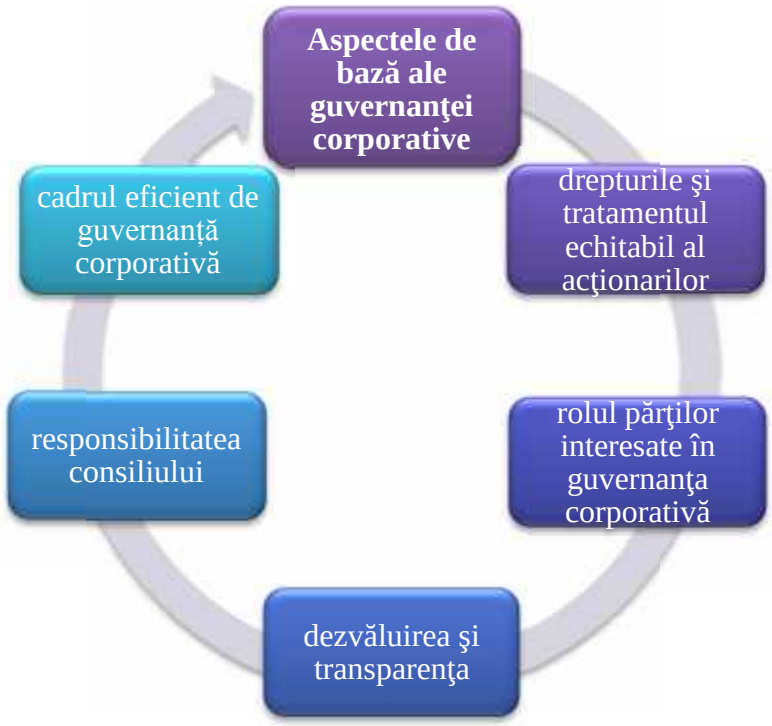
ROLUL GUVERNANŢEI CORPORATIVE PENTRU SISTEMUL BANCAR

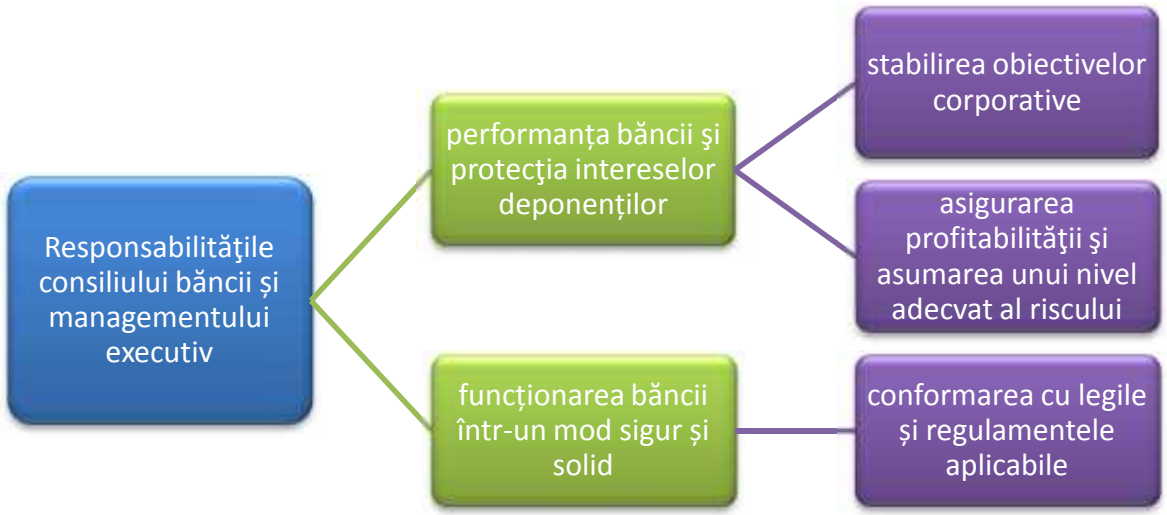
Dorina CLICHICI, dr. cerc. coord.

Guvernanţa corporativă este sistemul prin care afacerile sunt conduse şi controlul afacerilor este pus în aplicare (Cadbury Report, 1992). Organizaţia pentru Cooperare si Dezvoltare Economică (OCDE) defineşte guvernanţa corporativă ca fiind distribuţia drepturilor şi responsabilităţilor între diferite categorii de persoane implicate în companie precum consiliul de administraţie, directorii, acţionarii şi alte categorii, şi stabileşte regulile şi procedeele de luare a deciziilor privind activitatea unei companii. Prin intermediul acestei structuri sunt stabilite obiectivele companiei şi mijloacele prevăzute pentru atingerea acestor obiective, cît şi pentru monitorizarea performanţei (OCDE, 1999). Principiile de bază ale OCDE privind guvernanţa corporativă au fost recunoscute în anul 1999 de către Forumul Pentru Stabilitate Financiară ca fiind una din cele 12 condiţii de bază pentru stabilitatea sistemelor financiare şi se referă la următoarele aspecte:

O guvernanţă corporativă deficientă generează riscuri pentru orice entitate economică. Deficienţele guvernanţei corporative care au ieşit la iveală odată cu declanşarea crizei financiare globale din 2007 au fost: supravegherea insuficientă a managementului superior de către consiliul de administraţie al instituţiilor financiare, managementul inadecvat al riscurilor şi activităţi şi structuri organizatorice bancare nejustificat de complexe sau opace. O bună guvernanţă corporativă stă la baza creşterii performanţelor instituţiilor, managementului eficient al riscurilor, cît şi la baza încrederii publicului în aceste instituţii.

Din perspectiva industriei bancare, guvernanţa corporativă implică modul în care afacerile băncilor sunt guvernate de consiliile de administraţie şi managementul executiv.

Consiliul băncii şi managementul executiv sunt în primul rând responsabili pentru *performanţa băncii şi protecţia intereselor deponenţilor*, precum şi alinierea activităţilor şi comportamentului corporativ la aşteptările societăţii privind *funcţionarea băncilor într-un mod sigur şi solid*. De aceea, membrii consiliilor de administraţie şi a managementului executiv trebuie să fie persoane integre şi să deţină competenţele adecvate pentru o bună gestionare a băncii. Un rol deosebit îl au acţionarii băncilor, care trebuie să corespundă unor criterii de integritate şi de transparenţă, pentru a asigura un nivel adecvat de capitalizate ce ar putea acoperi pe cont propriu riscurile apărute în activitatea băncii. Un rol-cheie revine organelor de supraveghere - de a se asigura faptul că băncile implementează bunele practici de guvernanţă corporativă.

Ce efecte are guvernanţa corporativă deficientă asupra sistemului bancar?

Guvernanţa corporativă deficientă poate contribui la falimente bancare, care pot prezenta costuri publice semnificative, un potenţial impact asupra sistemelor de asigurare a depozitelor şi posibile implicaţii macroeconomice, cum ar fi riscul de contagiune şi impactul asupra sistemelor de plăţi. De asemenea, o guvernanţă corporativă slabă poate contribui la pierderea încrederii pieţei în capacitatea unei bănci de a gestiona corect activele şi pasivele, inclusiv depozitele, care ar putea, la rândul său declanşa o fugă a depozitelor bancare (bank run) şi o criză de lichiditate. Astfel, în plus faţă de responsabilităţile lor faţă de acţionari, băncile au, de asemenea, o responsabilitate deosebită faţă de deponenţii lor şi alte părţi interesate.

Un exemplu elocvent al efectelor guvernanţei corporative deficiente şi al unei supravegheri neadecvate de către autoritatea monetară, este cazul celor trei bănci comerciale recent lichidate din Republica Moldova (Banca de Economii S.A., B.C. ”BANCA SOCIALĂ” S.A., B.C. ”UNIBANK” S.A.).

Până în iunie 2015 BNM a oferit împrumuturi de urgenţă garantate de Guvern pentru reabilitarea acestor trei bănci într-un volum echivalent cu 27,1 la sută din PIB. Aceste credite au fost acordate fără o evaluare prealabilă a riscurilor de recuperare de către autorităţi. Ele nu au fost rambursate de către bănci, influenţând în mod semnificativ bugetul de stat, deoarece costurile de reabilitare a băncilor vor fi suportate de contribuabili. Mai mult, de la sfârşitul lui octombrie 2014 până la sfârşitul lunii iunie 2015, BNM a vândut 862,34 milioane de dolari SUA din rezervele valutare (ce a redus rezervele cu 32,5%), aproximativ două treimi din aceste vînzări s-au produs ca urmare a intervenţiilor la Banca de Economii S.A. şi B.C. "BANCA SOCIALĂ" S.A. Ca urmare, pe parcursul primului semestru al anului 2015 moneda naţională s-a depreciat brusc cu 20% faţă de dolarul american. Ca urmare a acestei deprecieri, datoria de stat externă în lei a crescut cu 28,8%. Inflaţia a crescut ajungând la rata de 13,6% în decembrie 2015, depăşind astfel nivelul ţintă de inflaţie stabilită de BNM (5% +/- 1,5%). Costurile generate de inflaţie şi de deprecierea monedei naţionale, reflectate prin erodarea valorii depozitelor bancare şi scăderea nivelului de trai, sunt suportate în prezent de către populaţia ţării.

De ce guvernanţa corporativă este atît de importantă pentru băncile comerciale?

Băncile sunt entităţi de interes public care joacă un rol deosebit în economia unei ţări. Rolul deosebit pe care il are guvernanţa corporativă pentru bănci este determinat de deosebirile cheie ale băncilor faţă de companiile non-financiare:

1. **Băncile sunt entităţi cu un grad înalt de îndatorare**, activitatea acestora fiind desfăşurată în cea mai mare parte cu bani împrumutaţi (depozitele atrase de la persoane fizice şi juridice). De aici rezultă necesitatea utilizării cît mai prudente de către bănci a banilor atraşi, astfel încît aceştia să fie rambursaţi deponenţilor în condiţiile contractuale. Una din problemele ce reiese din această postură este faptul că perioadele de criză generează riscul de nerambursare a creditelor de către debitori, ceea ce la rîndul său creează dificultăţi privind rambursarea depozitelor. Iar existenţa unor datorii mult mai mari decât capitalurile proprii poate genera riscul de insolvabilitate. A doua problemă constă în faptul că majoritatea datoriilor sunt pe termen scurt (depozite la vedere), pe cînd investiţiile făcute de bănci sunt în cea mai mare parte pe termen lung (credite pe termen mediu şi lung). Această discordanţă dintre scadenţele activelor şi pasivelor (*maturity mismatches*) generează un şir de riscuri specifice doar băncilor. Aceste riscuri trebuie gestionate în măsura în care să nu fie afectată încrederea în sistemul bancar.

2. **Băncile funcţionează în cadrul unei reţele complexe şi dinamice de expuneri reciproce** ale principalilor intermediari financiari. În perioade normale, interconexiunile multiple constituie un mecanism eficient de divizare a riscurilor, însă, în perioadele de tensiune, acestea devin un *canal periculos de transmitere a instabilităţii.* Părţile care încheie o tranzacţie financiară prin care îşi asumă anumite riscuri nu ştiu şi nici nu au interesul să ştie în ce măsură comportamentele lor au consecinţe asupra terţilor. Ca urmare, riscul la scara sistemului poate fi mai mare decât suma diverselor riscuri asumate la nivel individual. Reţeaua complexă de expuneri amplifică procesul de transmitere a riscurilor şi a problemelor unei bănci către alte bănci: se repercutează rapid de la un intermediar la altul şi se generalizează la scara întregului sistem.

3. **Activitatea bancară implică mai multe părţi interesate** decît în cazul firmelor non-financiare. Pe lîngă acţionari, alte părţi interesate în cadrul unei bănci sunt creditorii, formaţi în cea mai mare parte din deponenţi. Iar în măsura în care insolvabilitatea unei bănci are consecinţe negative asupra sistemului financiar în ansamblu, consecinţe ce trebuie reglementate sau acoperite cu costuri considerabile pentru contribuabili, guvernul şi contribuabilii reprezintă de asemenea părţi interesate. În pofida multitudinii părţilor interesate, consiliul de administraţie al unei bănci reprezintă de regulă doar interesele acţionarilor. Însă interesele acţionarilor se pot deosebi în mod substanţial de cele ale altor părţi interesate, în special cu privire la riscurile asumate şi la perspectivele de investiţii. Acţionarii preferă în cea mai mare parte volatilitatea şi par rareori interesaţi de obiectivele pe termen lung ale guvernanţei instituţiilor financiare în care investesc şi ar putea chiar incita ei înşişi la asumarea de riscuri excesive, date fiind orizonturile lor de investiţii, relativ limitate. Pe cînd, deţinătorii de creanţe şi autorităţile de reglementare preferă volatilitatea scăzută şi urmăresc obiective pe termen lung.

4. **Activitatea băncilor este opacă şi complexă,** ceea ce sporeşte semnificativ riscurile. Băncile pot modifica compoziţia riscului aferent activelor lor mai rapid decât majoritatea industriilor non-financiare, ele pot ascunde cu uşurinţă problemele prin extinderea creditelor clienţilor care nu pot evalua obligaţiile de plată anterioare. Opacitatea şi complexitatea joacă un rol în guvernanţa corporativă atât în interacţiunea dintre consiliul de administraţie şi management, cît şi în relaţia dintre bancă şi autorităţile de reglementare. O importanţă deosebită o are în acest caz independenţa şi experienţa pe piaţa financiară a membrilor consiliului.

În cadrul procesului de gestiune a unei companii, accentul se pune pe *guvernanţa capitalului* (scopul final urmărit fiind maximizarea valorii acţiunilor), ce implică la rîndul său soluţionarea conflictelor de interese apărute între proprietari şi management, şi/sau între acţionarii ce deţin pachetele de control şi acţionarii minoritari. Provocarea pentru o bună guvernanţă este de a constitui o structură eficientă de monitorizare a acestor conflicte de interese. Caracteristicile specifice activităţii bancare, impun pe lîngă guvernanţa capitalului, soluţionarea provocărilor ce ţin de *guvernanţa datoriei* (evitarea expunerilor excesive la risc).

Există cîteva tipuri de provocări caracteristice guvernanţei corporative în bănci (primele 2 se referă la capital, a treia la datorii):

1.Polarizarea funcţiei de control a managementului: conflictele între acţionari şi management. Conflictele de interese apar în cadrul firmelor ca urmare a separării dreptului de proprietate şi funcţiei de control. Acţionarii dispersaţi se confruntă cu problema free rider („parazitism) şi au puţine stimulente pentru a monitoriza managerii. Iar dreptul excesiv de conducere se transpune apoi în exproprierea acţionarilor (dispersaţi) de dreptul de gestiune a companiei. Deoarece produsele financiare sunt foarte intensive din punct de vedere informativ, fiind de natură fiduciară, controlul managementul în cadrul sectorului financiar devine mai dificil.

2. Exproprierea acţionarilor minoritari: conflicte între acţionarii ce deţin controlul şi acţionarii minoritari.

Deoarece produsele financiare sunt foarte opace, iar bilanţurile contabile ale băncilor foarte complexe, tranzacţiile inside sunt mult mai greu de controlat de către micii acţionari.

Mai mult decât atât, le lipsesc stimulentele şi expertiza necesară pentru a face acest lucru. Acţionarii ce deţin controlul pot avea puterea de a urmări propriul interes privat în companii. Prin intermediul unor tranzacţii inechitabile, realizate în special în cadrul unor structuri de grup, ei pot transfera mijloace financiare către anumiţi membri, abuzînd în acest fel acţionarii minoritari.

3. Transferarea riscului către titularii de creanţe: conflictele între acţionari şi creditori

Acţionarii încasează veniturile reziduale, prin urmare, ei sunt stimulaţi în implicarea companiei în activităţi riscante. Ulterior aceste riscuri sunt transferate către titularii de creanţe care au dreptul doar la plăţi contractuale fixe. Această problemă de hazard moral cu siguranţă este mult mai gravă în sectorul financiar, comparativ cu alte sectoare din economie. Proporţia mare a datoriilor în total pasive şi efectul de levier înalt, facilitează transferul de riscuri de către acţionari. Oportunităţile pentru transferul de riscuri sunt, de asemenea, mai mari, dat fiind că titularii de creanţă sunt dispersaţi şi non-experţi în comparaţie cu creditorii firmelor non-financiare. Mai mult decât atât, favorizarea asumării de riscuri excesive de către bănci poate avea efecte externe sistemice ca urmare a eşecurilor bancare, care în cele din urmă pune în pericol stabilitatea întregului sector financiar.

Care trebuie să fie principiile de bază ale guvernanţei corporative în bănci?

Rolul important de intermediere financiară al băncilor în economie, gradul lor înalt de sensibilitate la dificultăţile potenţiale rezultate din guvernanţa corporativă ineficientă si necesitatea de protejare a *intereselor deponenţilor* impune ca guvernanţa corporativă pentru instituţiile bancare să reprezinte un interes deosebit în vederea menţinerii stabilităţii acestora. Principiile guvernanţei corporative trebuie aplicate în cadrul băncilor comerciale cu scopul de a asigura performanţe maxime, prin asumarea unor riscuri adecvate, astfel încît să nu fie afectată încrederea deponenţilor în sistemul bancar.

Autorităţile de supraveghere trebuie să aibă interes deosebit în aplicarea bunelor practici de guvernanţă corporativă în bănci. Băncile bine guvernate contribuie la menţinerea unui sistem de supraveghere eficient. Guvernanţa corporativă contribuie la protecţia deponenţilor şi poate permite supraveghetorului de a avea mai multă încredere în procesele interne ale băncii. În acest sens, experienţa de supraveghere subliniază importanţa existenţei nivelurilor corespunzătoare de control şi responsabilitate în cadrul fiecărei bănci. Mai mult decât atât, practicile solide de guvernanţă corporativă pot fi de ajutor în cazul în care o bancă se confruntă cu probleme, supraveghetorul poate solicita o implicare substanţială a consiliului sau a funcţiilor de control ale băncii în căutarea de soluţii şi supravegherea punerii în aplicare a acţiunilor corective. Există un şir de provocări ale guvernanţei corporative ce pot apărea în cazul unei structuri a acţionarilor neadecvat de complexă, lipsită de transparenţă, ce împiedică monitorizarea şi controlul activităţii bancare. O altă problemă este cazul exercitării unor influenţe nepotrivite asupra activităţii băncii de către insideri sau acţionarii majoritari.

Autorităţile de supraveghere trebuie să aibă capacitatea de a aplica principiul potrivit şi adecvat („fit and proper”) pentru a evalua conformarea proprietarilor băncii, membrilor

consiliului de administraţie şi conducerii de nivel superior criteriilor de eligibilitate stabilite de Comitetul Basel.

Reieşind din aceasta, Comitetul Basel pentru Supraveghere Bancară a elaborat 14 principii privind guvernanţa corporativă specifice instituţiilor bancare, pentru a oferi o îndrumare practică relevantă, reiesind din caracteristicile unice ale acestora. Utilizarea în practica bancară a acestor principii nu presupune stabilirea unui nou cadru de reglementare în legislaţia naţională existent. Acestea sunt destinate în a ajuta organizaţiile bancare în consolidarea propriului cadru de guvernanţă corporativă şi a ajuta autorităţile de supraveghere pentru a evalua calitatea acestor cadre. Prin urmare, implementarea principiilor respective urmează să corespundă mărimii, complexităţii, structurii, si profilului de risc a fiecărei bănci în parte.

Principiile bunei guvernanţe corporative ce sunt recomandate de Comitetul Basel sunt axate pe următoarele 6 arii:

I. Practicile aferente consiliului de administraţie. Consiliul are responsabilitatea generală privind activitatea băncii, inclusiv aprobarea şi supravegherea punerii în aplicare a obiectivelor strategice ale băncii, strategiei aferente riscurilor, guvernanţei corporative şi valorilor corporative. Consiliul este de asemenea responsabil pentru asigurarea supravegherii organului executiv. Pentru a îndeplini această responsabilitate, consiliul trebuie: să exercite o apreciere obiectivă şi să menţină calificarea şi competenţele adecvate, la nivel de membri şi la nivel colectiv; să urmeze bunele practici de guvernanţă în propria sa activitate; şi să fie susţinut de funcţii de risc şi de control competente şi independente. În condiţiile în care membrii consiliilor nu corespund criteriilor de calificare şi independenţă, este ameninţată exercitarea eficientă a competenţelor consiliului şi în cele din urmă, este ameninţată performanţa şi stabilitatea băncii.

II. Practicile aferente organului executiv/managementul superior. Sub supravegherea consiliului, organul executiv trebuie să asigure că activităţile băncii sunt în concordanţă cu strategia de afaceri, toleranţa la risc şi cu politicile aprobate. Organul executiv al băncii constă dintr-un nucleu de persoane care sunt responsabile şi pot fi trase la răspundere pentru supravegherea managementului de zi cu zi a băncii. Aceste persoane trebuie să aibă experienţă necesară, competenţe şi integritate pentru a gestiona activitatea bancară ce o supraveghează, precum şi deţinerea controlului adecvat asupra indivizilor cheie din aceste domenii. Organul executiv trebuie să implementeze sisteme adecvate de gestionare a riscurilor - atât financiare, cât şi non-financiare - la care este expusă banca.

III. Gestionarea riscurilor şi controlul intern. Băncile trebuie să delimiteze o funcţie independentă de gestionare a riscului, cu suficientă autoritate, statut, independenţă, resurse şi acces la consiliul de administraţie. Riscurile trebuie identificate şi monitorizate în mod continuu atît la nivel de entitate, cît şi la nivel individual, iar gradul de sofisticare al managementului de risc al băncii şi a infrastructurilor de control intern ar trebui să ţină pasul cu orice modificare a profilului de risc al băncilor (inclusiv creşterea acestuia), precum şi cu factorii externi generatori de risc. Gestionarea eficientă a riscurilor necesită o comunicare internă deschisă şi în timp util, atât la nivelul băncii, cât şi prin raportare către consiliu şi managementul superior.

IV. Sistemul de remunerare. Remunerarea adecvată a membrilor consiliului, managementului superior, funcţiilor de control şi audit, personalului băncii contribuie la

asigurarea performanţei băncii şi asumarea riscurilor, şi, prin urmare ar trebui să fie componenta cheie a guvernanţei şi a managementului riscului unei bănci. De ex. sistemul de remunerare a personalului numit responsabil de gestionarea riscurilor ar trebui să fie structurat într-un mod care se bazează în principal pe atingerea obiectivelor şi să nu compromită independenţa acestuia. Din moment ce angajaţii pot genera venituri pe termen scurt, în timp ce îşi asumă diferite riscuri pe termen lung, banca trebuie să asigure o remunerare variabilă ajustată la riscurile asumate de fiecare angajat.

V. Structuri corporative complexe sau opace. Consiliul şi managementul superior ar trebui să cunoască, să înţeleagă şi să ghideze structura corporativă generală a băncii şi evoluţia sa, asigurându-se că structura (şi entităţile care formează structura) este justificată şi nu implică o complexitate nejustificată sau necorespunzătoare. Managementul şi consiliul ar trebui să înţeleagă scopul oricăror structuri care împiedică transparenţa, să fie conştienţi de riscurile deosebite pe care astfel de structuri le pot reprezenta şi să încerce să atenueze riscurile identificate.

VI. Dezvăluirea informaţiei şi transparenţa. Modul de guvernanţă a băncilor trebuie să fie unul transparent pentru acţionari, deponenţi, alte părţi interesate, cît şi pentru participanţii pieţei. Transparenţa este esenţială pentru o guvernanţă corporativă eficientă. Deoarece atunci când nu există o transparenţă suficientă, este dificil de a monitoriza în mod eficient şi a trage la răspundere în mod corespunzător consiliul şi managementul superior de către acţionari, deponenţi, alte părţi interesate relevante şi participanţii la piaţă. Obiectivul transparenţei în domeniul guvernanţei corporative este, prin urmare, de a oferi acestor părţi interesate, în conformitate cu legislaţia şi practicile de supraveghere, informaţii cheie necesare pentru a le permite să evalueze eficienţa activităţii consiliului şi managementului superior al băncii.

Problemele de bază şi recomandările privind guvernanţa corporativă în băncile din Republica Moldova

1. Structuri netransparente ale acţionarilor şi problema dezvăluirii beneficiarilor finali de acţiuni

În cazul Republicii Moldova această problemă deja a devenit o ameninţare la adresa bunei funcţionări a economiei în întregime. O structură de proprietate opacă prezintă un risc semnificativ ce se transpune asupra deponenţilor, acţionarilor minoritari şi altor părţi interesate.

Transparenţa acţionarilor în cadrul băncilor cu capital străin autentic rămîne a fi cea mai înaltă din sistem. Nu toate băncile din sistemul bancar sunt cu adevărat în proprietate străină, fiindcă o mare parte a capitalului „străin" participă prin entităţi off-shore şi se presupune că aceste entităţi sunt deţinute indirect de actori locali. Această formă de capital nu este una transparentă, respingînd investitorii străini de a coopera cu astfel de bănci. Ca urmare a unei structuri netransparente a acţionarilor băncilor comerciale din Moldova, Banca Europeană pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare (BERD) şi-a restrîns activitatea de creditare a băncilor autohtone în anul 2014, urmînd să crediteze doar băncile-fiice ale instituţiilor financiare internaţionale. Astfel, volumul creditelor acordate băncilor comerciale din Moldova de către BERD a scăzut de la 43 mln. euro în anul 2010 la 23 mln.

în 2013. Acest fapt înseamnă faptul că creditorii internaţionali doresc să lucreze cu bănci transparente şi previzibile privind politicile promovate, fără a le fi afectată imaginea (în scopul evitării riscurilor reputaţionale).

În acest context, este necesară reevaluarea acţionarilor băncii pentru a asigura dezvăluirea beneficiarilor finali. Banca Naţională a Moldovei trebuie să pună în aplicare în mod ferm şi eficient normele legale privind cerinţele de identificare şi adecvare a beneficiarilor finali şi de control în bănci, acţiuni care ar contribui, de asemenea, la îmbunătăţirea monitorizării tranzacţiilor cu părţile afiliate şi a cadrului global de gestionare a riscului în bănci. De asemenea, este necesară eliminarea conceptului de proprietate nominală/deţinător nominal din legislaţia aferentă sectorului bancar. În prezent proprietatea nominală contribuie la lipsa de transparenţă a acţionarilor. În realitate este prezentă doar dezvăluirea primului nivel - cel al proprietăţii nominale, cu societăţi off-shore fantomă adesea utilizate pentru a ascunde identitatea proprietarilor reali.

2. Calitatea deficientă a consiliilor băncilor

Comitetul Basel consideră că „consiliul la nivel colectiv trebuie să deţină cunoştinţe adecvate şi experienţa pentru fiecare dintre activităţile financiare pe care banca intenţionează să le desfăşoare, în scopul de a permite o guvernanţă şi supraveghere eficientă. Exemple de domenii în care Consiliul trebuie sa deţină *experienţa* sau *expertiza* corespunzătoare în următoarele domenii: finanţe, contabilitate, planificare strategică, comunicaţii, guvernanţă, managementul riscului, reglementare bancară şi audit. Membrii consiliului ar trebui să fie şi să rămână calificaţi, inclusiv prin formare şi training-uri, pentru poziţiile care le ocupă. Ei ar trebui să aibă o înţelegere clară a rolului lor privind guvernanţa corporativă şi să fie capabili să ia decizii obiective şi competente privind afacerile băncii."

Conform informaţiilor furnizate de bănci pe site-urile web se pot constata mai multe deficienţe privind calitatea membrilor consiliilor: nu toţi membrii au pregătire financiar – bancară. O situaţie nefavorabilă, în acest sens, este înregistrată şi în cazul unor bănci, în consiliul cărora peste jumătate de membri nu au studii / cursuri de instruire în domeniul financiar – bancar. În aceste condiţii, este ameninţată exercitarea eficientă a competenţelor consiliului, în special a celor legate de elaborarea şi asigurarea implementării strategiei băncii şi supravegherea activităţii managerilor. În cele din urmă, este ameninţată performanţa şi stabilitatea sistemului bancar.

Comitetul Basel recomandă ca membrii consiliului băncii să aibă posibilitatea să consume suficient timp pentru a-şi îndeplini performant sarcinile (acestea nu se limitează doar la participarea la reuniunile consiliului şi ale comitetelor sale). Informaţia dezvăluită de bănci demonstrează că sunt foarte frecvente cazurile când membrii consiliilor de bancă sunt, în acelaşi timp, şi directori, administratori, manageri superiori ai altor unităţi economice, poziţii care prin definiţie sunt devoratoare de timp. În majoritatea băncilor din ţară mecanismele de guvernanţă corporativă nu numai că nu există, dar nici nu sunt bine înţelese.

Experienţa bancară occidentală sugerează necesitatea efectuării periodice a unor evaluări riguroase ale activităţii consiliului băncii şi membrilor acestora de către autoritatea de supraveghere, raportul de evaluare fiind disponibil publicului interesat.

Acest lucru este important pentru a asigura faptul că consiliul şi membrii săi individuali îşi exercită sarcinile în mod corespunzător şi că în componenţa consiliului sunt incluse persoane caracterizate prin profesionalism, întrunind, totodată, şi alte cerinţe specifice înaintate de instituţia de supraveghere bancară. Consiliile băncilor ar trebui să-şi amelioreze nivelul de calificare şi competenţe. Competenţele care sunt necesare în cadrul consiliului sunt bine definite în contextul celor mai bune practici internaţionale. Practica bancară internaţională demonstrează că în prezent consiliile caută să-şi fortifice poziţia prin dezvoltarea cunoştinţelor specifice pe domeniile activităţii bancare, în special insistând pe prezenţa în consiliu a specialiştilor în domeniul riscurilor bancare.

3. Codul de guvernanţă corporativă existent nu ia în considerare elemente esenţiale recomandate de Comitetul Basel

Comitetul Basel promovează evidenţierea intereselor şi a rolului persoanelor interesate în codurile de guvernanţă corporativă (*„stakeholder-based approach”*): “Consiliul trebuie să ţină seama de interesele legitime ale acţionarilor, deponenţilor şi altor părţi interesate relevante. Ar trebui să se asigure, de asemenea, faptul că banca menţine o relaţie eficientă cu autorităţile sale de supraveghere”. Analiza codurilor de guvernanţă corporativă ale băncilor din Republica Moldova demonstrează însă, că de cele mai dese ori, nu există o înţelegere clară a conţinutului codului în băncile din Moldova, iar atunci când sunt descrise competenţele consiliului băncii este indicat că acesta protejează în exclusivitate drepturile acţionarilor. Reieşind din cele expuse *nu* este suficientă reprezentarea doar a intereselor acţionarilor de către consiliu, ci şi preluarea responsabilităţii faţă de funcţionarea sustenabilă a băncii şi faţă de părţile interesate. În acest context, trebuie formulat explicit termenul de „persoane interesate” în codul de guvernanţă corporativă existent în Republica Moldova.

Ţinînd cont de tendinţa globală în care rolul şi responsabilitatea consiliului sunt tot mai evidenţiate şi sporite este recomandată înfiinţarea comitetului de audit, pentru a-l asista în îndeplinirea responsabilităţilor sale în domeniul raportării financiare. Consiliul de administraţie trebuie să se asigure că există un sistem eficient de audit intern bazat pe risc, deoarece auditul intern are un rol primordial în educarea managementului şi în găsirea unor soluţii eficiente în asigurarea succesului băncii. Complexitatea riscurilor băncilor impune crearea unui sistem integru şi adecvat de evaluare şi gestiune a acestor riscuri. Membrii comitetelor de audit trebuie să aibă cunoştinţe adecvate atît în contabilitate şi raportare financiară, cît şi în audit, deţinînd certificate de calificare ce atestă cunoaşterea standardelor naţionale şi internaţionale de audit. Codul de guvernanţă corporativă existent în prezent nu stipulează necesitatea existenţei unui comitet de audit, doar a unei comisii de cenzori. Însă cunoştinţele membrilor comisiei de cenzori *nu* sunt suficiente pentru a asigura eficacitatea funcţiei de evaluare şi gestiune a riscurilor.

Un alt element necesar de stipulat în codul de guvernanţă corporativa existent este independenţa consiliului. Structura consiliului de administraţie trebuie să asigure un echilibru între membrii executivi şi ne-executivi astfel încât nici o persoană sau grup restrâns de persoane să nu poată domina, în general, procesul decizional al consiliului. Mai mult, un număr suficient de membri ai consiliului de administraţie trebuie să fie administratori independenţi, în sensul că aceştia nu au sau nu au avut recent, direct sau

indirect, nici o relaţie de afaceri cu emitentul sau persoane implicate cu acesta, de o asemenea importanţă încât să le influenţeze obiectivitatea opiniilor.

Un rol-cheie privind soluţionarea problemelor existente revine autorităţii de supraveghere care trebuie să se asigure că băncile implementează bunele practici de guvernanţă corporativă prin:

1. oferirea de îndrumări băncilor privind aşteptările aferente unei guvernanţe corporativă eficiente;
2. efectuarea în mod regulat a evaluării cuprinzătoare a politicilor şi practicilor generale de guvernanţă corporativă a băncilor şi evaluarea punerii în aplicare de către bănci a principiilor guvernanţei corporative;
3. completarea evaluării periodice a politicilor şi practicilor de guvernanţă corporativă a băncilor prin monitorizarea combinată a rapoartelor interne şi rapoartelor prudenţiale;
4. solicitarea măsurilor de remediere eficiente şi în timp util pentru eliminarea deficienţelor semnificative în politicile şi practicile de guvernanţă corporativă ale băncilor, şi deţinerea instrumentelor adecvate pentru aceasta.
5. cooperarea cu alte autorităţi de supraveghere relevante în ceea ce priveşte supravegherea politicilor şi practicilor de guvernare corporativă.